

EL PATI, ESPAI DE JOC I D'OPORTUNITATS

Rosa Beneyto, Ana Mª Blasco, Pilar Gutiérrez, Lúgia López Alonso
Escola Víctor Català (Barcelona)

RESUM

El pati és en si mateix un espai educatiu de joc i d'aprenentatge, però per a què realment ho sigui cal una intervenció dels docents amb uns objectius assumibles i unes actuacions clares i directes. Tanmateix és imprescindible la participació responsable de l'alumnat.

Davant la impossibilitat de canviar la morfologia de l'espai, hem buscat altres possibilitats educatives a través dels materials. D'aquesta manera hem aconseguit canviar dinàmiques i oferir noves oportunitats tant de joc com de relacions.

En l'article es descriuen les actuacions desenvolupades en un centre educatiu amb l'objectiu que el pati esdevingui un lloc de bona convivència i d'oportunitats educatives per a tot l'alumnat.

Paraules clau: Relació, conducta, organització, educació inclusiva

ABSTRACT

The playground itself is an educational space to learn and have fun, but to make this real it needs an intervention of the teachers with achievable objectives and clear and direct actions. However, it is essential the responsible participation of students.

As we are unable to change the shape of the space we have searched for other educational opportunities through the materials. In this way we managed to change routines and to offer new opportunities for playing and also for the relationships.

The article describes the activities carried out in a school in order that the playground becomes a place of coexistence and learning opportunities for all students.

Key words: Relationship, behavior, organization, inclusive education.

INTRODUCCIÓ

El temps dedicat a l'esbarjo a l'etapa de primària és de trenta minuts al dia, dues hores i mitja a la setmana i 525 hores en total al final de l'etapa; més de les que es dediquen a matèries com l'educació física, la música i la plàstica[1]. La normativa considera l'esbarjo com una activitat educativa integrada en l'horari lectiu; ocupa el 10% del temps. Hi ha d'haver una finalitat educativa més enllà d'un temps de joc a l'aire lliure amb poca presència per part dels adults. Aquest temps és prou important per estar considerat en els diferents documents del centre. S'han de respectar els principis del Projecte Educatiu: coeducació, igualtat d'oportunitats, educació integral, escola inclusiva...

L'esbarjo constitueix el temps de convivència més intens del dia. És l'espai on els infants de manera autònoma aprenen a organitzar-se, a prendre decisions, a superar conflictes, a conèixer els altres i a acceptar normes.

El gran protagonista del pati és el joc. Joc i aprenentatge estan necessàriament relacionats. Des de la perspectiva educativa el joc ens ofereix oportunitats per desenvolupar la creativitat, l'aprenentatge del llenguatge, el desenvolupament de rols socials, la resolució de problemes, l'exploració de l'espai físic, temporal i simbòlic. El joc és un element essencial per al desenvolupament integral dels infants.

Creiem que millorant el temps de l'esbarjo podem obtenir un impacte significatiu sobre la vida escolar.

A partir d'aquestes idees generals respecte a la importància del pati en la vida escolar, el nostre centre ha portat a terme un projecte, amb el pati com a eix central, que ha suposat un procés de reflexió i actuacions que es descriuen en aquest article.

1. Detecció de necessitats

La nostra escola és un centre públic d'infantil i primària de doble línia situat al Districte de Nou Barris de Barcelona.

El nostre centre acull alumnat del barri on conviuen famílies de diferents situacions econòmiques, socials i culturals. És una escola diversa on la convivència es treballa des de diferents aspectes: tutories individuals, grupals, comissions on participen alumnes i professorat conjuntament, festes escolars, tallers i xerrades per a les famílies, etc.

Fa quatre cursos vam observar quines dinàmiques s'establien a l'hora de l'esbarjo, i es va constatar el següent: Uns quants nens de cada classe portaven la seva pilota i jugaven a futbol, hi havia cinc o sis partits a la vegada jugant i marcant a les dues porteries. Ells s'entenen tot i que des de fora no es comprenia. Al voltant de la pista hi havia nens i nenes que corrien, que xutaven les pilotes, altres caminaven pel pati sense un objectiu i, en general, es veien moltes nenes assegudes al banc parlant o participant en algun joc improvisat de ball, cant, etc.

Per tant les conclusions respecte a la situació d'esbarjo van ser:

- Predomini del futbol per sobre de qualsevol joc.
- L'espai principal, una pista esportiva, estava ocupada principalment pels nois que jugaven a pilota.
- Fora de la pista hi havia poc joc.
- Sedentarisme per part d'alguns nens i nenes.
- Alguns alumnes mostraven una actitud d'observació i crítica cap els companys.
- Poca varietat de jocs.
- Manca d'autonomia per organitzar-se i jugar.
- Auto - exclusió d'alumnes.
- Discussions, conflictes...

2. Pla d'actuació

Es va decidir fer una intervenció per part de l'equip docent, especialment des de l'àrea d'educació física.

El procés va ser ràpid, concret i efectiu per poder posar-lo en marxa el mateix curs escolar:

- Sensibilitzar al professorat de la necessitat d'intervenir en aquest temps educatiu
- Programar i planificar els espais i els jocs
- Elaborar pressupost i comprar materials
- Fer difusió al professorat i a l'alumnat
- Avaluació

3. Desenvolupament del Projecte

Aquest projecte afecta principalment a primària (300 alumnes) i concretament a l'alumnat de 3r a 6è que comparteix l'espai.

Com era impossible modificar l'espai físic del pati es va pensar en fer una distribució per zones i establir torns d'ús.

3.1. Objectius

- Treballar els valors implícits en el joc compartit: cooperació, respecte...
- Aprendre a valorar les capacitats de tothom.
- Promoure per igual la participació dels nens i les nenes en tot tipus de joc.
- Conèixer noves maneres i possibilitats de distreure's.

3.2. Actuacions

- Distribució del pati en diferents espais de joc per a una bona organització.
- Participació i responsabilitat de l'alumnat en l'organització i ús dels materials.
- Selecció de jocs.
- Elaboració de normes de funcionament.

- DISTRIBUCIÓ DEL PATI. SELECCIÓ DE JOCS

El pati de l'escola es distribueix en quatre espais: **la pista esportiva, una zona que envolta la pista (rep el nom de zona vermella), un porxo i un passadís al costat dels vestidors.**

(Foto 1. Distribució del material)

Aquestes zones s'assignen als diferents grups. Es fan torns amb l'objectiu de que l'alumnat passi pels diferents espais durant la setmana. Els dilluns i dimecres, quart i sisè de primària poden jugar a la pista, tercer i cinquè la fan servir els dimarts i dijous. Els divendres es fa de manera alternativa.

A la **pista** es juga a futbol i a bàsquet.

Els que no són a la pista tenen assignats els espais de la **zona vermella** i el porxo.
En aquesta zona hi ha jocs pintats al terra com la xarranca, el set i mig, circuit de xapes, tres en ratlla, cinc en ratlla i *twister*. També juguen a matar conills, a cordes, bitlles, xanques, hula-hops i petanca.

(Foto 2. Jocs a la zona vermella)

(Foto 3. Jocs a la zona vermella)

Al **porxo** hi ha dos tipus de materials. Jocs amb diferent tipus de pales i jocs de taula: cartes, connecta, escacs, parxís, memory, etc.

(Foto 4. Jocs de pales al porxo)

Al costat dels vestidors hi ha un petit espai ben delimitat amb taules i cadires de jardí on poden llegir, dibuixar i pintar. Aquí hi poden anar quan volen; només han d'acceptar les normes que van retolar els nens i nenes de quart.

- PARTICIPACIÓ I RESPONSABILITAT DE L'ALUMNAT EN L'ORGANITZACIÓ I ÚS DELS MATERIALS. ELABORACIÓ I NORMES DE FUNCIONAMENT

Les normes de funcionament estan consensuades per l'alumnat i s'encarreguen del seu compliment. A principi de curs a les tutories de grup es parla de les normes de convivència a dins de les aules i dels espais comuns com és el pati. S'elaboren i es porten a la comissió de convivència que les aprova. Es concreta la difusió i el compliment. Aquest curs cada classe ha fet un mural amb les bones pràctiques que s'han de tenir en compte al pati per a una bona convivència. La comissió està formada per mestres i 8 alumnes representants de cada grup classe.

Per treballar la responsabilitat de l'alumnat tenim càrrecs a tota l'escolaritat. A cinquè i sisè hi ha l'alumne responsable dels jocs de pati i en total hi ha quatre responsables. Durant quinze dies desenvolupen la feina assignada: repartir, recollir i revisar el material així com omplir els fulls d'incidències. A l'hora de repartir i recollir el material hi són tots i durant l'esbarjo pacten de manera informal i verbal qui es queda de guàrdia i en quins moments van dos o tres a jugar. Anoten les incidències en un full i si els desperfectes del material han estat per un mal ús s'encarreguen de comunicar-ho als diferents grups classe al final de la setmana.

Els encarregats dels jocs han de baixar una mica abans que soni el timbre del pati per poder preparar el material per a la seva distribució, i en acabar s'han de quedar una

estona a recollir i endreçar els materials a les bosses i a les capsos; per tant tots els docents comparteixen la dinàmica i hi estan implicats.

El professorat no té una intervenció directa en la dinàmica dels jocs, supervisa l'organització i fa de mediador quan sorgeix un conflicte.

3.3. Valoració dels alumnes

L'oferta és tan variada que tothom pot trobar el seu espai.

Tot i que hi ha un grup de nois que sempre jugarien a futbol els agrada tenir la possibilitat de jugar amb altres materials i participar en altres jocs.

Hi ha alumnes que trien i valoren les activitats on no es produeixen conflictes.

CONCLUSIONS

Un punt fort del projecte és treballar la responsabilitat de l'alumnat i el respecte dels materials. També es important destacar que oferir diferents possibilitats dona confiança i seguretat a tots aquells nens i nenes que no els agraden els jocs amb molta activitat física.

Es fa necessària la figura d'un docent responsable de l'organització dels espais, manteniment, supervisió i compra dels materials, a més de la implicació de tot el professorat. Cada curs s'ha de destinar una partida pressupostària per a l'adquisició de materials.

Creiem que és important tenir present l'esbarjo com un temps educatiu ple de reptes i oportunitats educatives per a tot l'alumnat. Cal una nova mirada dels docents i es fa necessària una intervenció organitzativa per poder posar a l'abast dels nens i les nenes un espai de joc estimulador i possibilitador d'aprenentatges.

Referències bibliogràfiques:

[1] Marín, I. (2012) Els patis de les escoles: espais d'oportunitats educatives. *GUIX Elements d'Acció Educativa*, nº 389 p.33-35, Novembre.

Correspondència amb les autores: Rosa Beneyto, Ana Mª Blasco, Pilar Gutiérrez, Lúgia López Alonso. Escola Víctor Català (Barcelona). E-mail: a8002538@xtec.cat